CZU: 620.91(478):327.5
DOI: 10.5281/zenodo.6827257

SECURITATEA ENERGETICĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL RĂZBOIULUI RUSO-UCRAINEAN

Svetlana CEBOTARI
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative
doctor habilitat, conferențiar universitar
e-mail: svetlana.cebotari@mail.ru
ORCID ID: 0000-0001-9073-104X

Eugeniu IOVU
Republica Moldova, Chișinău
Universitatea de Stat din Moldova / Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei"
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative
masterand
e-mail: iovu.eugen@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-7108-5537

The energy crisis, the war in Ukraine and the rise of gas prices have conditioned the initiation of political, economic and social disputes over the supply of energy resources to the Republic of Moldova. In the situation occurred, the Government of the Republic of Moldova has declared a state of emergency. Thus, initiating stringent measures for the supply of alternative natural gas resources from sources other than the Russian Federation. This would also reduce Gazprom's dependence on electricity in relation to the Cuciurgan Thermal Power Plant (a branch of the Russian Federation), which is largely supplied with natural gas by Gazprom.

Keywords: *energy crisis, Ukraine, natural gas resources, state of emergency.*

Criza energetică generată cu puțin timp înaintea războiului din Ucraina și creșterea prețurilor la gaze naturale, a devenit subiect al disputelor liderilor occidentali, dar a devenit

subiect de discuție și pentru reprezentanții comunității academice atât de peste hotare, cât și din țară. De asemenea, criza energetică a condiționat apariția disputelor politice, economice și sociale cu referire la aprovizionarea Republicii Moldova cu resurse energetice. În contextul crizei energetice, dar și a creșterii prețurilor la carburanți, producătorii interni sunt expuși la pierderi semnificative, fiind forțați să-și reducă producția [3] care are un impact direct asupra economiei țării.

Războiul din Ucraina, inclusiv criza energetică are un impact direct asupra securității energetice a Republicii Moldova, scoțând în evidență o multitudine de vulnerabilități și incapabilități ale statului prezente în sectorul energetic. În contextul situației create, Guvernul Republicii Moldova a impus introducerea stării de urgență în sectorul energetic pe o perioadă de 30 de zile [2] și inițierea unor măsuri stringente de aprovizionare cu resurse alternative de gaze naturale din alte surse decât cele din Federația Rusă, furnizate de gigantul ,,Gazprom".

Totodată, această inițiativă va permite țării să diminueze dependența față de Gazprom, reprezentată la nivel național prin subsidiara Moldovagaz, scoțând în evidență furnizorul de stat Energocom unde trebuie în mod urgent de alocat resurse financiare necesare pentru a negocia pe piața internațională, pentru achiziționarea volumelor de gaze necesare de a suplini stocurile naționale.

În acest context, ținând cont că energia electrică în Republica Moldova este obținută de la Centrala Termoelectrică de la Cuciurgan și este alimentată, în special cu gaze naturale, furnizate de Gazprom, obiectivul primordial al țării a devenit diminuarea dependenței energetice față de Gazprom, inițiind gazificarea țării din surse alternative.

Identificarea noilor furnizori de gaze naturale și de energie electrică

Pornind de la raționamentele conform cărora interesul Federației Ruse este cel de a-și menține superioritatea în raport cu Republica Moldova, pentru a-și consolida influența asupra țării și a guvernării pro-europene, resursele energetice rusești devin o strategie utilizată de Rusia în scopul realizării acestor interese. Astfel, criza energetică a gazelor naturale devine o componentă a planului Rusiei privind realizarea intereselor sale geopolitice [1].

Totodată, Federația Rusă și-a prezentat deschis interesul său manipulativ dea a reduce prețul la gaze naturale, cerând oficialilor din Republica Moldova să-și amâne implementarea măsurilor de liberalizare a pieței convenite cu Uniunea Europeană. Această poziție este prezentată în scopul de a pune presiuni asupra țării în contextul crizei energetice, generate în Europa [4].

Cert este faptul că liberalizarea istorică a pieței de gaz din Republica Moldova ar putea afecta negativ dominanța Gazprom-ului la nivel național. Aceasta a fost posibilă prin prima livrare de gaz din afara Federației Ruse, procurând gaz din Polonia și Olanda [10]. Această manevră tactică a fost peste așteptările concernului rus, în special în condițiile în care Uniunea Europeană și-a exprimat disponibilitatea de a sprijini soluționarea crizei energetice cu care se confruntă Republica Moldova [9]. În acest context, observăm conturarea acțiunilor Federației Ruse de a menține dependența față de concernul Gazprom, cât și posibilitatea țării de a primi asistența de la resurse alternative de gaze din occident, în schimbul celor rusești.

Luând în considerare că sectorul energetic al Republicii Moldova a fost ignorat timp de 30 de ani, o sursă alternativă pentru țară ar fi restartarea și implementarea proiectului de livrarea a gazelor naturale prin gazoductul Iași-Ungheni-Chișinău. În pofida faptului că această conductă ar acoperi o parte din necesitățile de aprovizionare și care nu va influența prețul la gaze, totuși, reprezintă o alternativă, și va minimaliza dependența de gazul Federației Ruse. Aceeași situație o evidențiem și în cazul energiei electrice, menținând dependența față de Federației Rusă prin intermediul energiei exportate din regiunea secesionistă (alimentată cu gazul rusesc), iar interconectarea cu furnizori internaționali ar permite minimalizarea acestei dependențe, ocolind regiunea controlată de Federația Rusă.

În acest sens, Republica Moldova și România va elabora un Plan comun de acțiune în caz de criză energetică, prestabilind un șir de măsuri de aprovizionare cu energie electrică și gaze naturale: asigurând reciproc cu combustibili alternativi în vederea producerii de energie termică

a sistemelor de încălzire centralizată și de energie electrică și termică în cogenerare [9], astfel armonizând legislația națională la cea europeană în plan energetic. Suplimentar, Comisia Europeană, în contextul războiului declanșat de Federația Rusă în Ucraina, este pregătită să ofere sprijin Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei pentru a asigura o energie fiabilă și durabilă, asigurând sincronizarea de urgență a rețelelor electrice ale Ucrainei și Republicii Moldova cu rețeaua continentală europeană [7]. Astfel, Republica Moldova a fost conectată la rețeaua energetică europeană ENTSO-E (martie 2022) [8], protejându-se din perspectiva securității energetice și minimalizând influența dependentă față de regiunea secesionistă a țării. Începutul interconectării electrice dintre România și R. Moldova, va fi posibil după construcția, echiparea și punerea în funcțiune a unei stații Back-to-Back de 500Mw la Vulcănești și a unei linii de 330kV spre Chișinău care va permite importul unei cantități mai mari de electricitate din România. De asemenea, partea a 2-a a proiectului de interconectare electrică Moldova-România presupune dezvoltarea liniilor de 400 kV Iași-Ungheni-Strășeni și liniei de 400 kV Bălți-Suceava [6].

Deși interconectarea la sistemul energetic european este crucială pentru dezvoltarea sectorului energetic din țară, piața gazelor naturale este, în prezent, prioritară. Astfel, extinderea gazoductului Iași-Ungheni-Chișinău este posibilă prin implementarea în paralel cu interconectarea efectuată la piața de energie electrică din România [5]. În acest context, Republica Moldova va putea să-și diversifice atât sursele de livrare a rețelelor gazelor naturale, cât și cele de energie electrică. În acest fel, Republica Moldova are șansele să-și diminueze dependența electrică față de regiunea secesionistă și cea a gazelor naturale a Gazprom-ului.

În contextul războiul din Ucraina și a crizei energetice, asistența internațională acordată Republicii Moldova, întru depășirea situației create a fost crucială în raport cu opțiunile de dependență înaintate de Federația Rusă. Integrarea efectuată în spațiul energetic european va contribui la diminuarea dependenței față de regimul secesionist, dar și față de Federația Rusă. Astfel, menținerea relațiilor cu partenerii europeni în acordarea sprijinului de asigurare a securității din domeniu va urgenta efectuarea reformelor indispensabile din sectorul energetic și verificarea acestora de Comunitatea Energetică a Uniunii Europene.

Totodată, crearea unei concurențe de piață fiabilă pentru Republica Moldova va contribui la diversificarea rețelelor energetice și va permite prezența unor noi operatori pe piața energetică națională.

BIBLIOGRAFIE

1. BARBAROȘIE, L., *Ion Sturza: Federația Rusă încearcă să-și rezolve problemele în regiune prin această criză a gazelor*. https://moldova.europalibera.org/a/ion-sturza-federația-rusă-probleme-regiune-criza-gazelor/31521273.html (accesat la 08.03.2022).
2. BARBAROȘIE, L., *Stare de urgență în sectorul energetic*. https://moldova.europalibera.org/a/stare-de-urgență-în-sectorul-energetic/31524838.html (accesat la 11.03.2022).
3. *Criza energetică din Europa își face simțite efectele asupra giganților industriali.* https://www.agerpres.ro/economic-extern/2021/12/22/criza-energetica-din-europa-isi-face-simtite-efectele-asupra-gigantilor-industriali--836368 (accesat la 17.03.2022).
4. *Gazprom offered Moldova new gas deal in exchange for weaker EU ties*. https://www.ft.com/content/138a0815-98bd-42b8-b895-49e89b980a99 (accesat la 08.03.2022).
5. *Interconectarea energetică cu UE: Rețeta pentru diminuarea dependenței față de regiunea transnistreană și Rusia.* https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/comentarii/item/1255-interconetarea-energetica-ue-denis-cenusa&category=5 (accesat la 21.03.2022).
6. *Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene.* https://mfa.gov.md/ro/content/energie (accesat la 19.03.2022).

7. *REPowerEU: acțiune comună la nivel european pentru o energie mai accesibilă din punctul de vedere al prețurilor, mai sigură și mai durabilă.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_22_1511 (accesat la 10.03.2022).
8. *Republica Moldova și Ucraina – conectate cu succes la rețeaua europeană de energie electrică!* https://realitatea.md/republica-moldova-si-ucraina-conectate-cu-succes-la-reteaua-europeana-de-energie-electrica/ (accesat la 11.03.2022).
9. *Ursula von der Leyen o asigură pe Maia Sandu că Republica Moldova nu va rămâne fără gaze.* https://www.digi24.ro/stiri/externe/ursula-von-der-leyen-o-asigura-pe-maia-sandu-ca-republica-moldova-nu-va-ramane-fara-gaze-1714285 (accesat la 10.03.2022).
10. *Vom primi gaz și de la olandezi. Compania Vitol a câștigat tenderul lansat de Energocom.* https://agora.md/stiri/94724/vom-primi-gaz-si-de-la-olandezi-compania-vitol-a-castigat-tenderul-lansat-de-energocom (accesat la 11.03.2022).